RAS FÖR TAX

2025 - 2030

UTKAST

UTKAST

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Syfte 3
Rekomendationer 4
Utvärdering 5
Historia 7
Population Och Avelsstruktur 8
Jakt- Och Bruksprov 11
Mentalitet 15
Exteriör 17
Hälsa 20
Hälsa Rygg 21
Hälsa ögon 26
Hälsa andra diagnoser 28
Klubbstyrelsens uppdrag 29

FÖLJANDE PERSONER HAR BIDRAGIT MED BILDER:

Elisabeth Rhodin, Kerstin Norberg, Connie Asterman, Ulrika Hemmingsson, Mikael Grennard, Susanne Staahl, Rebecca Martis, Birgitt Sterner, Johan Larsson, Maria Lövgren. Eva Hörnfeldt Ahlin.

SYFTE

RAS ska ses som en handlingsplan för aveln, som ska säkerställa en sund och genetiskt hållbar rasförvaltning. Med detta menas att aveln ska ske så att den ger mentalt och fysiskt friska djur. Viktigt är också ett långsiktigt arbetssätt, så att rasen inte utarmas på genetisk variation. Detta är också ett led i att leva upp till omvärldens ökande krav på hunduppfödarna i form av skärpt djurskyddslagstiftning och även allmänhetens berättigade förväntningar på friska rashundar. Alla som arbetar för taxen som ras har ett ansvar att sätta sig in i den avelsstrategi som gäller för rasen.

SvTKs uppföljning av RAS

Inför revideringen av RAS gjorde Taxklubben ett upprop i medlemstidningen Taxen för att bilda en arbetsgrupp, med bred kompetens på samtliga rasvarianter och verksamheter. Gruppen har arbetat med att bland annat ta fram aktuell statistik och en nulägesbeskrivning av population, hälsa, mentalitet, jaktegenskaper och exteriör. Våren 2024 bjöd SvTK in medlemmarna till olika webbinarier med anknytning till de fem huvudkapitlen i RAS enligt följande:

- Agria Breed Profile med fokus på taxens hälsa av Annika Forsberg, Agria.
- Population/avelsstruktur med taxklubbens avelsråd Mirjam Olovsson och Niklas Karlsson.
- Exteriör med Elisabeth Rhodin, uppfödare och exteriördomare.
- Mentalitet med Anne-Christine Edoff, exteriördomare och BPH-föreläsare.
- Jakt/funktion med SvTK:s ordförande Gerhard Lilliestierna och styrelseledamot Johan Axelsson.

Under hösten 2025 skickades en hälsoenkät ut till personer som ägt tax de senaste 20 åren, där uppemot 2000 svar inkom. Under våren 2026 anordnades en tvådagars Taxkonferens där bland annat matadoravel, utfodring, reproduktion, mentalitet, avelsstrategier, rasförvaltning, rygghälsa och grytverksamhet var ämnen som diskuterades.

UTKAST

REKOMMENDATIONER

Inför avel bör alla avelsdjur:

- Ha fyllt 3 år.
- Vara meriterade på bruks- eller jaktprov.
- Ha blivit bedömda på utställning med lägst Good.
- Ha blivit ögonlysta innan parning, samt igen efter 7 års ålder.

Andra viktiga hänsyn är att:

- Enskilda parningar bör inte överstiga 2,5% i inavelsökning.
- Tik bör endast få 1 kull, med en och samma hane.
- Enskilda individer bör inte överanvändas; se matadorgränser i tabell 5.

Inför avel ser klubben helst att avelsdjur:

- Gentestas för N-gen (normalgen).
- Taxar med genotyp CDDY/CDDY bör ryggröntgas.

SvTK önskar att fler taxar ur hela populationen:

- Genomför BPH.
- Gentestas för N-gen (normalgen).
- Ryggröntgas.

UTKAST

SvTK ser det fortsatt som viktigt att uppfödarna verkar med ett stort mått av egenansvar, där uppfödare och hanhundsägare på ett ansvarsfullt sätt ska äga sina beslut kring sina hundar och sin avel. Ansvarsfullt betyder här att hålla sig uppdaterad om rasens utveckling, senaste rön och vetenskap kring avelsfrågor och ett öppet utbyte av information och fakta med andra taxägare. Det är den modell som SvTK bedömer har störst acceptans och motiverar till efterlevnad av punkterna ovan. Denna strategi har troligen bidragit till att taxen av idag är en i huvudsak frisk ras som lever länge. Beträffande den sedan länge etablerade 3-årsregeln finns denna eftersom eventuella ryggproblem, ögondiagnoser och hjärtfel oftast drabbar den medelålders taxen. Bra är då att kunna få upplysningar om de närmaste släktingarna. Om vi väntar med avelsdebuten till taxen är 3 år kommer föräldradjuren ha hunnit bli minst 6 år. Genom denna fördröjning över generationer har vi möjlighet att få information om föräldradjurens hälsotillstånd och kan bättre skatta avelsvärdet på vårt tilltänkta avelsdjur.

UTVÄRDERING

Avelsrekommendationer i RAS 2019-2024 bestod av nedan punkter:

- Avelsdebut ska ske tidigast vid tre års ålder.
- Avelsdjur bör vara meriterade på officiella prov; (utställning, bruks-/jaktprov, BPH).
- Hälsoprogram nivå 1 (central registrering) för ögonlysning & ryggröntgen.
- Inrapportering av diskbråck 2021-2025.

Variant	Antal kullar	Deltagit på utställning	Deltagit på viltspår	Deltagit på grytprov	Deltagit på drevprov	Deltagit på BPH	Ögonlysta	Rygg-röntgade	Äldre än 3 år
KK/KD	365	78,6%	49,9%			0,5%	77,5%	1,6%	50,7%
KN	235	86,4%	35,3%	8,1%	54,5%	1,7%	62,1%		80,40%
LK/LD	393	61,1%	44,5%				48,1%	11,5%	57,8%
LN	83	84,3%	79,5%			9,6%	75,9%	28,9%	52,2%
SK/SD	148	70,3%	50,0%	1,4%			75,0%	20,9%	50,0%
SN	559	85,7%	34,5%	0,2%	61,7%	2,10%	70,7%		85,7%
Korsningar	217	54,8%	20,3%	0,5%	16,6%		46,1%	2,3%	55,8%
Totalt	**2000**	**75%**	**41%**	**1,20%**	**25,5%**	**1,3%**	**64,4%**	**5,6%**	**65,1%**

UTKAST

Tabell 1: Kullar där båda föräldrar testats/tävlat samt efterlevt 3-årsregeln 2021-2025

Efterlevnaden av rekommendationerna i RAS 2019 har sett ut enligt följande:

- För drygt 75% av alla registrerade valpkullar har båda föräldrarna deltagit på officiell utställning.
- Följsamheten gällande central registrering av ögonlysning är mycket god; över 70% för alla varianter utom KN 62% och LK/LD samt hårlags- och storlekskorsningar på dryga 45%.
- För varianterna KN och SN har drygt 50% av båda föräldrarna i kullarna startat på drevprov.
- För KN och SN har över 80% av kullarna föräldradjur som är äldre än tre år vid avelsdebut, medan endast omkring 50% av kullarna hos övriga varianter har det.
- Två BPH-startade föräldrar hade endast 1,3% av kullarna, där bästa rasvariant var LN på knappt 10%.
- Vad gäller ryggröntgen där båda föräldrar har ett resultat låg andelen på 5,6%, med stor spridning mellan varianterna. KN och SN har registrerat noll kullar medan LN och SK/SD låg på över 20%.

Variant	Antal registrerade 2021-2025	Antal rapporterade diskbråck 2021-2025	Diskbråck % av födda
KK/KD	1515	12	0,8%
KN	1521	14	0,9%
LK/LD	1549	3	0,2%
LN	643	1	0,2%
SK/SD	595	3	0,5%
SN	3230	3	0,1%
Totalt	**9053**	**36**	**0,4%**

Tabell 2: Inrapporterade diskbråck 2021-2025

36 fall av diskbråck har rapporterats in under perioden. Sedan rapportering infördes har per augusti 2026, totalt 363 fall av diskbråck rapporterats. Det är av stort värde att taxägare rapporterar in fall av diskbråck eller annan sjukdom, på den hälsoblankett som finns på hemsida och i medlemstidningen Taxen. All data som hjälper till att kartlägga rasens hälsa är av godo och gör nytta.

UTKAST

HISTORIA

Taxens ursprungsland anses vara Tyskland och rasen ska ha uppstått och renodlats från lågbenta tyska stövare, ”Deutsche Bracken”. Den tyske kynologen Engelmanns tes är att taxen ursprungligen varit en dvärgstövare och först senare kommit att användas som både gryt- och spårhund. De tre olika hårlagen korthår, långhår och strävhår har förekommit mycket tidigt. Den korthåriga varianten anses vara den äldsta medan de sträv- och långhåriga har rekonstruerats genom inblandning av andra raser. Den första rasbeskrivningen fastställdes redan 1879 och 1888 bildades den tyska taxklubben.

Taxen har alltså ett ursprung som renodlad jakthund och detta har förstås präglat rasens mentala egenskaper. Egenskaper som värdesatts är energi och jaktlust, ett utpräglat spårsinne, envishet och mod i kombination med rovdjursskärpa. Taxen har alltid varit en mångsidig och omtyckt familjehund som arbetar i samarbete med sin förare och är känd för att vara klok och karaktärsfull.

UTKAST

Rasens historia i Sverige

Taxen kom tidigt till Sverige. Svenska Taxklubben bildades 1901 och var Svenska Kennelklubbens första specialklubb. De första taxarna i Sverige var allround-jakthundar men kom alltmer att bli specialiserade som grythundar.
Ursprungligen var även dvärg- och kanintaxar ämnade för jakt och de minsta användes till jakt på kanin som namnet anger. I Sverige har vi inte haft lika stora populationer av de små varianterna och de har historiskt inte avlats för sina jaktliga egenskaper utan i huvudsak varit utställnings- och sällskapshundar. Korthårig normalstor tax (KN) hade sin storhetstid under åren mellan 1950 och 1970, då det var den vanligaste varianten med nästan 3 000 årliga registreringar. Strävhårig normalstor tax (SN) ökade i popularitet från cirka 400 valpar per år 1950 till att vara den antalsmässigt största varianten med som högst över 3 000 registreringar per år 1970 och är fortfarande den vanligaste taxvarianten. Långhårig normalstor tax (LN) har aldrig kommit upp i kort- och strävhårstaxarnas registreringssiffror, men hade ändå en storhetstid runt 1970, då över 1 500 valpar föddes. Taxen är en av få raser som bibehållit sitt utseende över tid.
En mer omfattande historik återfinns på www.taxklubben.org

Tabell 3: Registreringsstatistik tax 1950-2025

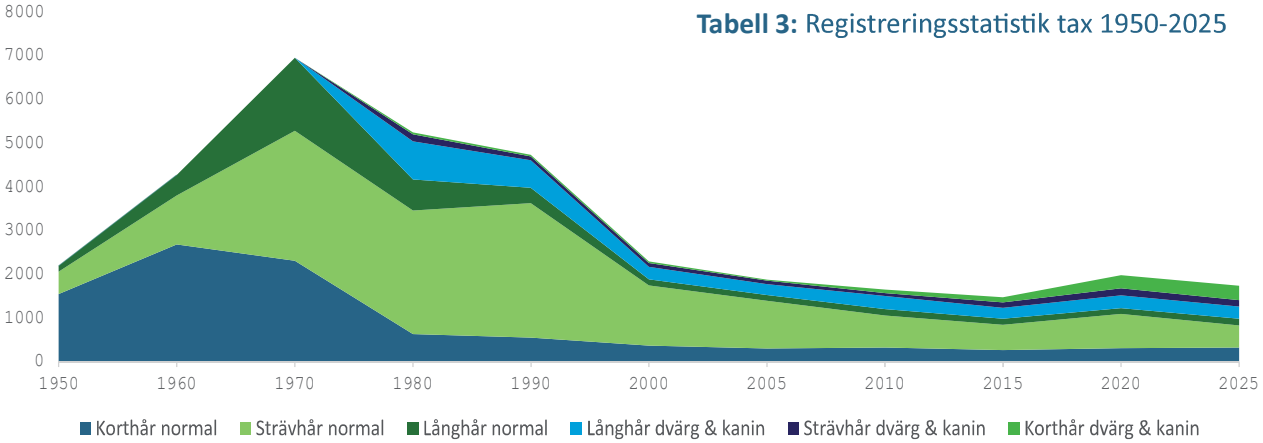

POPULATION OCH AVELSSTRUKTUR

Registreringar

Antal registrerade taxar per år har legat mellan 1 400 - 2 200 under perioden 2016-2025. Kring pandemin 2021 syntes en tydlig ökning.

Variant	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Genomsnitt
KK/KD	165	201	186	241	297	278	360	307	336	331	270
KN	214	269	231	236	313	347	289	326	310	327	286
LK/LD	235	258	277	260	297	393	320	309	332	278	296
LN	112	114	111	99	131	137	122	133	125	157	124
SK/SD	118	118	135	122	160	167	138	141	96	140	134
SN	563	613	686	631	785	921	698	657	538	508	660
TOTALT	1407	1573	1626	1589	1983	2243	1927	1873	1737	1741	1770

Tabell 4: Antal taxar registrerade i SKK 2016-2025

Källa: SKK Avelsdata

UTKAST

Hanhundar och matadorer

Trots att det borde finnas en ökad medvetenhet bland uppfödare och hanhundsägare om vikten av en stor genpool i rasen och riskerna med att låta enskilda hanar få för stort inflytande över populationen, finns tyvärr fortfarande hanar som överanvänds. Samtidigt som knappt 50% av de meriterade hanarna används i avel. Inom alla varianter skulle fler hanar kunna användas som täckhund, men matadorproblematiken är särskilt stor hos SK/SD, därefter LN och KK/KD. För att få en långsiktigt livskraftig avelsbas är rekommenderade matadorgränser satta enligt nedan:

Variant	Maxantal valpar
KK/KD	32 (motsvarar 10%)
KN	32 (motsvarar 10%)
LK/LD	33 (motsvarar 10%)
LN	20 (motsvarar 15%)
SK/SD	20 (motsvarar 15%)
SN	66 (motsvarar 10%)

Tabell 5: Rekommenderade matadorgränser 2025-2029

Friska hanar äldre än 8 år som nått sin matadorgräns, kan efter konsultation med Avelskommittén bli godkända att användas till ytterligare kullar.

Inavelsökning

Inavelsökningen har sjunkit över tid till en stabilt låg nivå på 1% 2016-2025.

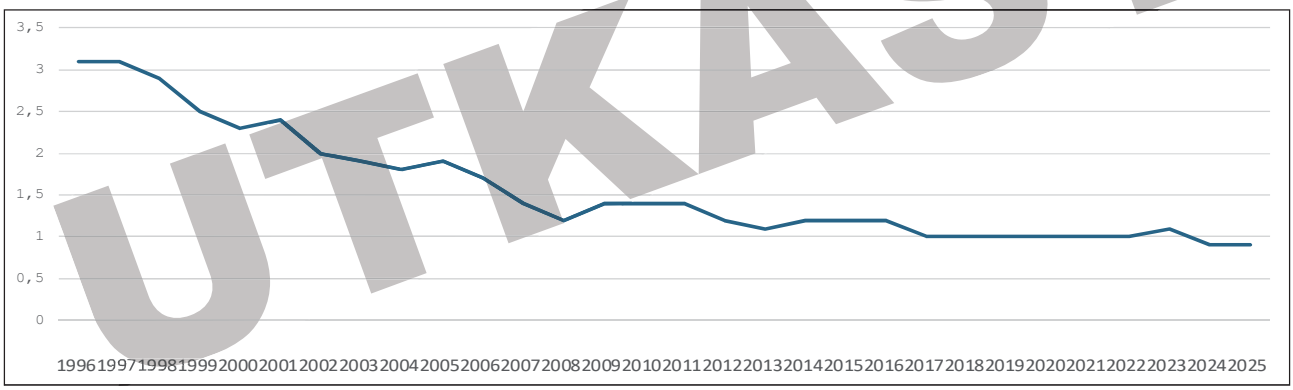

UTKAST

Tabell 6: Inavelsökning inom rasen över fem generationer 1996-2025

Andelen enstaka parningar, som resulterar i avkomma med hög inavelsgrad, ligger lågt. Under 2021-2025 hade bara 54 (3%) av totalt 2 121 kullar en inavelsgrad som översteg 6,25% och 15 kullar (1%) låg över 12,5%.

Kullstorlek	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Genomsnitt
KK/KD	4	4	4	4	3	3	4	4	4	4	4
KN	5	5	5	5	5	5	5	5	6	5	5
LK/LD	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
LN	5	4	4	5	4	5	5	4	4	5	5
SK/SD	4	4	4	3	4	3	4	3	3	4	4
SN	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

Tabell 7: Kullstorlek per variant 2016-2025

Genomsnittlig kullstorlek ligger på drygt 3,5 valpar för dvärg- och kanintax och drygt 4,5 valpar för normaltax.

Långsiktiga mål	Kortsiktiga mål	Stategi
• Att den genetiska variationen inom rasen ska vara hög och andelen anlagsbärare av ärftliga sjukdomar ska vara låg. • Att öka antalet olika hanhundar i avel för att minska matadoravel.	• Att nivån på inavelsökningen i rasen fortsatt ligger runt 1%. • Att en hanhund under sin livstid inte bör bli far till mer än 10% av avkommorna i en årskull.	• Att belysa vikten av att hålla en låg inavelsökning i rasen. • Att i kontakt med taxägare vars hanhund närmar sig max antal valpar, upplysa om riskerna med överanvändning. • Att belysa vikten av att inte överanvända en hanhund, utan i stället bredda avelsbasen genom att använda fler hanar i avel.

UTKAST

JAKT- OCH BRUKSPROV

Taxklubben har en lång tradition av att anordna jaktprov för att bedöma taxarnas jaktegenskaper. Resultaten har sedan använts för att hitta och utvärdera de avelsdjur som bäst motsvarar de önskemål man haft på hur en duktig jakttax ska vara. Taxen har i Sverige huvudsakligen använts som drivande hund och grythund. Godkända drevdjur på drevprov är rådjur, hjort, räv, hare och kanin. Intresset för taxen som grythund har traditionellt varit mycket stort även om taxens arbete med drev idag dominerar.

Drev – jaktprov

Drevprovsverksamheten startade på 1940-talet och taxklubben har utarbetat provregler och egenskapsbedömningar som gjort det möjligt att databearbeta resultaten. Det anordnas återkommande domarkonferenser för att utbilda domarkåren och få en så samstämmig syn som möjligt på hur taxarna ska bedömas. Jaktprovsverksamheten är en viktig del i taxklubbens arbete. Varje lokalklubb (20 st) anordnar årligen ett stort antal drevprov.
Regler för Drevprov återfinns på www.taxklubben.org
År 2016-2025 startade 2 163 taxar på drevprov totalt 6 661 gånger. 82% av de startade taxarna tilldelades 1:a pris. Totalt startade 12% av alla registrerade taxar. Högst andel startade individer hade strävhårig normalstor tax där närmare var fjärde hund någon gång deltagit på prov.

Variant	Antal startande hundar	Antal starter	Andel startande av födda	Antal startande hundar 1:a pris	Andel startande hundar till 1:a pris
KK	1	1	0%	1	100%
KN	613	1940	21%	513	84%
LN	2	4	0%		0%
SN	1547	4716	23%	1261	82%
Summa	**2163**	**6661**	**12%**	**1775**	**82%**

Tabell 8: Drevprovsstarter 2016-2025

Gryt – jaktprov

De mentala egenskaper som utmärker en god grythund är troligtvis det som också format taxens karaktär. Grytproven skulle kanske till och med kunna vara det avelsinstrument som har störst betydelse för att säkerställa taxens rastypiska mentalitet. I många länder provas en stor del av populationen på gryt just för att bevara rovdjursskärpan som är ett av taxens adelsmärken. I Sverige är det en mindre del av populationen som utvärderas på jaktprov i gryt men vi ser ett ökande intresse för taxen som grythund. I Norden är Finland störst på grytprov.
De svenska grytprovsreglerna är utformade för att kunna databearbetas.
Regler för Grytprov återfinns på www.taxklubben.org

UTKAST

Variant	Antal startande hundar	Andel startande av födda	Antal hundar 1:a grytjaktprov	Antal hundar 1:a grytanlagsprov	Antal hundar GK grytkaraktärs-prov/2:a
KK/KD	7	0,3%		4	1
KN	123	4,3%	34	59	34
LK/LD	5	0,2%		2	
LN	5	0,4%	1	1	3
SK/SD	8	0,6%		2	3
SN	59	0,9%	7	26	25
Summa	**207**	**1,2%**	42	94	66

Tabell 9 – Grytprovsstarter 2016-2025

Viltspår – bruksprov

Syftet med viltspårprov är att kontrollera hundens och hundförarens kunskaper i att söka efter skadat klövvilt. Enligt jaktlagstiftningen ska en eftersökshund snabbt finnas tillgänglig vid en eventuell skadeskjutning av klövvilt. Ett tränat viltspårekipage fyller då en viktig funktion. Vältränade viltspårhundar fungerar också som ovärderliga resurser att kalla in vid viltolyckor.

Viktigt att komma ihåg är dock att det krävs utbildning och tillstånd för det senare. De senaste årtiondena har intresset för viltspårprov ökat och är idag den provform som har flest startande taxar. En bidragande orsak kan vara kravet på någon form av bruks- eller jaktmerit för att få starta i bruks-/jaktklass på utställning. För att uppnå championat ska någon bruks- /jaktmerit ingå och för den taxägare som inte jagar har viltspårproven blivit en möjlighet. Ett viltspårchampionat kräver dock ingen utställningsmerit. Viltspårprov är en viktig del i SvTKs verksamhet. 25% av alla registrerade taxar 2016-2025 har startat på viltspår. Högst andel starter har varianten LN med 30%. 61% av alla startande taxar har tilldelats 1:a pris i öppen klass. 85% av alla startande i anlagsklass får omdömet Godkänd.
Regler för viltspårprov återfinns på www.taxklubben.org

Variant	Antal startande hundar	Antal starter	Andel startande av födda	Andel hundar till 1:a pris	Andel hundar GK anlagsprov
SN	1830	6458	28%	53%	83%
KN	807	3384	28%	60%	85%
LN	378	1449	30%	73%	83%
KK/KD	522	1785	19%	66%	90%
SK/SD	328	1157	25%	66%	90%
LK/LD	587	2163	20%	71%	85%
Summa	**4452**	**16396**	25%	61%	85%

Tabell 10: Viltspårsstarter 2016-2025

UTKAST

Övriga aktiviteter:

Utöver att taxen används som jakthund är den även en uppskattad familjehund. Av taxar födda 2016-2025 har ett litet antal taxar startat i olika hundsporter utöver taxens rasspecifika prov. Nosework är den vanligaste hundsporten för tax där 143 st taxar startat, därefter rallylydnad med 43 startande taxar. Endast 11 taxar har startat lydnad; kanske ligger det något i uttrycket ”kommer kallad men ej strax, ty född till slav är ingen tax”?

Långsiktiga mål	Kortsiktiga mål	Stategi
• Bevara och utveckla de jaktliga egenskaperna med hänsyn till nya viltarter och jaktformer och samhällets syn på jakt.	• Öka andelen prövade hundar i populationen för att kunna göra säkrare urval och värderingar av de jaktliga egenskaperna.	• Följa upp att provregler är ändamålsenliga och mäter egenskaper som är önskvärda. • Verka för att fler taxar provas på grytprov, och säkerställa att rovdjursskärpa och dådkraft bibehålls. • Stimulera taxägare att utbilda sig själva och sin tax som eftersökshund att användas vid viltolyckor och jakt.

UTKAST

MENTALITET

I rasstandarden beskrivs taxens mentalitet på följande sätt: ”Taxen är till sin natur vänlig med ett jämnt temperament, varken nervös eller aggressiv. Rasen är en passionerad, uthållig och energisk jakthund med utmärkt näsa.” I kommentarer till rasstandarden om mentalitet står vidare: ”I egenskap av mångsidigt användbar jakthund skall taxen till sin karaktär vara självständig och oförvägen. Den skall ge intryck av vakenhet, lugn och självsäkerhet och får aldrig verka ängslig eller skygg”.

Svenska Kennelklubben (SKK) har utarbetat en mentalbeskrivning, Beteende- och personlighetsbeskrivning hund (BPH). Syftet med BPH är att bidra till ökad kunskap om hundars vardagsbeteende.

Länk till SKK:s sida med detaljerad info om BPH:

https://www.skk.se/aktiv-med-hund/mentalbeskrivning/bph/

När en ras har 200 BPH-beskrivna hundar kan rasklubben begära en så kallad 200-analys av SKK. Svenska Taxklubben (SvTK) fick en 200-analys under 2020. SKK:s sammanfattning av 200-analysen ”visar på en genomgående trygg hund utan påtagliga rädslereaktioner. Den är måttligt glad i främmande människor och har en begränsad lekfullhet. Rasen är relativt nyfiken och visar liten aggressivitet/hotfullhet. Vid en närmare granskning av deltagande hundars reaktioner framkommer att beteendevariationen är låg gällande till exempel sociala rädslor, skotträdsla och hot/aggression mot främmande personer, men desto större när det kommer till socialitet/hälsningar, nyfikenhet, lekintresse och positiv förväntan vid skott.”

Länk till 200-analysen för tax:

https://taxklubben.org/wpcontent/uploads/2021/06/BPH-tax-200-analys-20200701.pdf

Totalt har 584 taxar startat BPH, varav 12 avbrutit, till och med 2025. Trenden är starkt positiv vilket är glädjande. Ett skäl till att fler taxar startat BPH kan vara att SvTK subventionerat en del av anmälningsavgiften, något som även vissa lokalklubbar gjort. Ett annat skäl kan vara artiklar om BPH i medlemstidningen Taxen och i andra sociala forum. Totalt startade knappt 3% av alla födda taxar på BPH 2012-2025. Trots att antalet ökat är det fortfarande få taxar som genomför BPH. SvTK behöver därför fortsätta sitt arbete med att öka engagemanget för BPH.

UTKAST

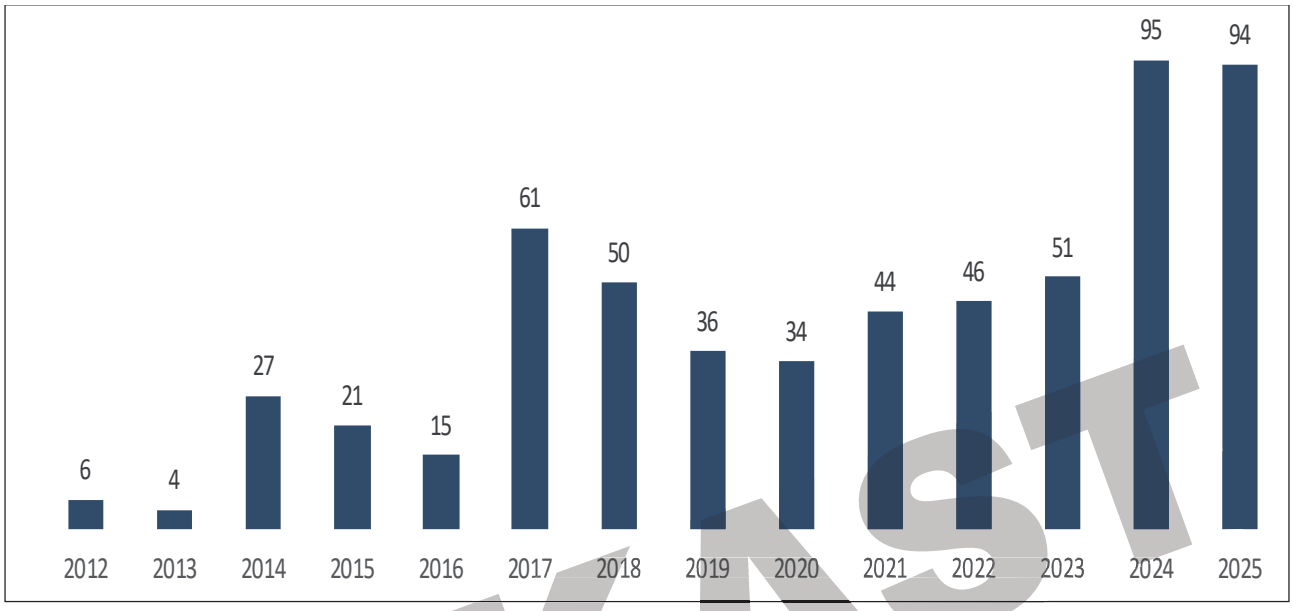

Tabell 11: BPH 2012-2025

UTKAST

- Flest BPH har strävhårig normalstor tax startat; 234 hundar. De normalstora taxarna startar i högre grad BPH än dvärg- och kanintaxarna. Långhårig normalstor tax har under perioden för BPH utgjort 7,4% av alla registrerade taxar, men har stått för 13,7% av alla BPH starter.

- BPH diagrammen för de normalstora taxarna liknar i hög grad rasmedelvärdet och 200-analysen, medan dvärg- och kanintaxarnas diagram visar lägre grad av intresse i människor samt högre grad av olika rädslor. Önskvärt är att fler taxar gör BPH för att eventuella avvikelser mellan varianter ska kunna dokumenteras och insatser planeras.

UTKAST

Långsiktiga mål	Kortsiktiga mål	Strategier
• Verka för att fler tilltänkta avelsdjur genomför BPH. • Verka för att taxen fortsatt ska uppvisa sitt goda lynne och den tilltalande mentalitet som är typisk för rasen.	• Begära mentalindex för rasen som helhet. • Rekommendera uppfödare och hanhundsägare att göra BPH innan avelsdebut. • Avstå att avla på rädda, aggressiva eller tillbakadragna hundar.	• En fortsatt subventionering av BPH från SvTK. • SvTK uppmuntrar lokalklubbar och uppfödare att ordna egna BPH- tillfällen genom artiklar i Taxen, sociala medier, riktade webbinarier med mera. Lokalklubbarna uppmuntras genom direktutskick från SvTK, via t ex avelskonferenser. • BPH inkluderas i Bruksavelspris, Bruksuppfödarpris och det årliga vandringspriset Bronstaxen.

EXTERIÖR

Taxen är en kondrodysplastisk ras, men ingen av de nio varianterna är upptagna i BSI. Däremot står det i BSI från 2024 att det är ”… viktigt i alla kortbenta raser att uppmärksamma dålig framkonstruktion och asymmetri, liksom otillräcklig markfrigång som påverkar hundens arbetsfunktion.” Utställning är den officiella aktivitet som har högst andel startade taxar 2016-2025. De normalstora taxarna startar i något högre grad på utställning än de mindre varianterna. Högst andel startade har strävhårsnormaler (46%) och lägst andel startade har långhårig dvärg- och kanintax tillsammans med strävhårig dvärg- och kanintax (32%). Andelen startade taxar som någon gång får VG eller högre på utställning är 86%, där 97% av långhåriga normalstora taxar får minst VG och 79% av korthåriga normalstora taxar. 92% av alla utställningsstarter tilldelas VG eller bättre.

Variant	Antal startande hundar	Antal starter	Andel startande av födda	Andel startade hundar med VG eller bättre
KK/KD	874	5706	32%	94%
KN	1317	5279	46%	79%
LK/LD	942	6144	32%	96%
LN	551	3879	44%	97%
SK/SD	470	2986	35%	94%
SN	3106	11288	47%	81%
Totalt	**7260**	**35282**	41%	86%

Tabell 12: Utställningsstarter 2016-2025

UTKAST

Jakt och exteriör ska gå hand i hand för championat

För att bli utställningschampion krävs att alla taxar ska ha exteriöra meriter, men också någon form av jaktprovs- eller bruksmerit (drevprov, grytprov eller viltspårprov). Avsikten med meriten är att på något sätt säkra de mentala och funktionella egenskaperna som alltid skall finnas med. Under perioden 2016-2025 har 84% av de taxar med tillräckliga meriter för utställningschampionat haft viltspår som bruksmerit.

Långsiktiga mål	Kortsiktiga mål	Strategi
• Att rasen ska ha en funktionell exteriör och uppfylla standardens krav på rastyp och helhet, samt att motverka ytterligheter.	• Att öka antalet hundar som deltar på officiell utställning eller exteriörbedömning. • Att bibehålla rasens höga exteriöra standard. • Att öka kunskapen om funktion.	• Att som uppfödare informera sina valpköpare om värdet av att få sin hund exteriörbedömd. • Att göra årliga uppföljningar av utställningsresultat.

UTKAST

HÄLSA

Taxen är en frisk ras som lever länge, längre än medeltalet för alla försäkrade rashundar enligt Agrias statistik (Agria Breed Profile 2016–2021, ABP). Ryggproblem är taxens största ärftliga hälsoproblem men även hjärtfel är en relativt vanlig diagnos hos tax. Utöver dessa drabbas ett fåtal taxar ibland av tillväxtrubbningar som Pes Varus och Short Ulna. Under hösten 2025 besvarades SvTK:s enkät gällande de svenska taxarnas hälsa för 1 882 taxar. Enkäten bygger på brittiska Dachslife och har erbjudits i alla de nordiska länderna under 2025-2026. Knappt 9% svarade (i svenska enkäten) att deras tax någon gång drabbats av diskbråck. Av övriga hälsoproblem har ca 3% rapporterat tandproblem och magproblem och färre än 2% rapporterat analsäcksproblem, allergi, urinvägsproblem, hjärtproblem och livmoderinflammation. Även utifrån enkätsvaren förefaller den svenska taxen alltså vara en frisk ras.

UTKAST

HÄLSA RYGG

Hälsa – Rygg

Taxen har en normallång rygg men korta ben vilket gör den till en kondrodysplastisk ras. Kondrodysplasin, eller CDPA eller FGF4L1, beror på en tillväxtmutation på kromosom 18 och påverkar främst utseendet. Majoriteten av taxar har en liknande tillväxtmutation på kromosom 12, kondrodystrofi eller CDDY eller FGF4L2. Kondrodystrofin medför en förändring i diskarna mellan ryggkotorna. Diskarna degenereras vilket innebär att de blir stela och oelastiska och tappar sin stötabsorberande funktion och leder till en större risk att drabbas av akuta diskbråck av typen ”Hansen typ 1”. Med tiden förkalkas diskarna så att de går att se på en röntgenbild och genom att räkna antalet förkalkningar kan man få ett mått på den enskilda hundens grad av degeneration. Antalet förkalkade diskar kallas K-tal och dessa har visat sig korrelera med ökad risk för diskbråck.

Ryggröntgen

Sedan 2021 är det möjligt att via remiss från SKK ryggröntga sin tax och få en beräkning av antalet förkalkade diskar synliga på röntgen. Resultatet blir offentligt och registreras i Hunddata. Ryggröntgen ska genomföras i åldern 2–4 år och resultatet kategoriseras enligt:
K0 – Normal, K1-2 – Lindrig, K3-4 – Måttlig, K5-26 – Kraftig. Sedan central registrering infördes har 367 taxar ryggröntgats t o m 2025, med stora skillnader mellan varianterna både i antal röntgade men även i utfall. Av SN, KN och LK/LD har cirka 55% av taxarna 0-2 förkalkade diskar, medan samma siffror för LN och SK/SD är cirka 45% och för KK/KD cirka 30%.

UTKAST

Variant	IVDD K0 NORMAL	IVDD K1-K2 - lindrig	IVDD K3-K4 - måttlig	IVDD K5-K26 - kraftig	Totalt rygg-röntgade	N/CDDY	N/N	Totalt gentestade med N/CDDY & N/N
KK/KD	6	5	6	16	33	6		6
KN	6	7	6	5	24	220	21	241
LK/LD	22	41	21	29	113	5		5
LN	13	25	23	29	90	10		10
SK/SD	10	29	17	27	83	0		0
SN	8	11	7	8	34	235	16	251
Total andel	**17%**	**31%**	**21%**	**30%**				
Totalt antal	**65**	**118**	**80**	**114**	**377**	**476**	**37**	**513**

Tabell 13: Ryggröntgade och gentestade taxar i Sverige 2021-2026-09-10

Gentestning CDDY

Sedan 2023 finns det möjlighet att gentesta finska taxar för CDDY-mutationen på kromosom 12 och få resultatet registrerat i Koiranet, deras motsvarighet till SKK Hunddata. Norge började gentesta med central registrering 2024 och Danmark 2025. I Sverige administreras gentest och uppföljning av Svenska Taxklubben sedan 2024, för närvarande alltså utan central registrering hos SKK. Sedan central registrering infördes har 377 taxar ryggröntgats t o m 2026-09-10, med stora skillnader mellan varianterna både i antal röntgade men även i utfall. Resultaten för gentest kategoriseras CDDY/CDDY = två muterade alleler, N/CDDY = en muterad och en normal allel och N/N = två normala alleler.

Både studier (Sullivan et al 2024 & Reunanen et al 2025) och uppföljning av hundar som är såväl gentestade och röntgade, visar att genotyp N/CDDY och N/N medför lågt antal förkalkade diskar.

Tabell 14: Taxar i Norden som är både ryggröntgade och gentestade 2026-05-28

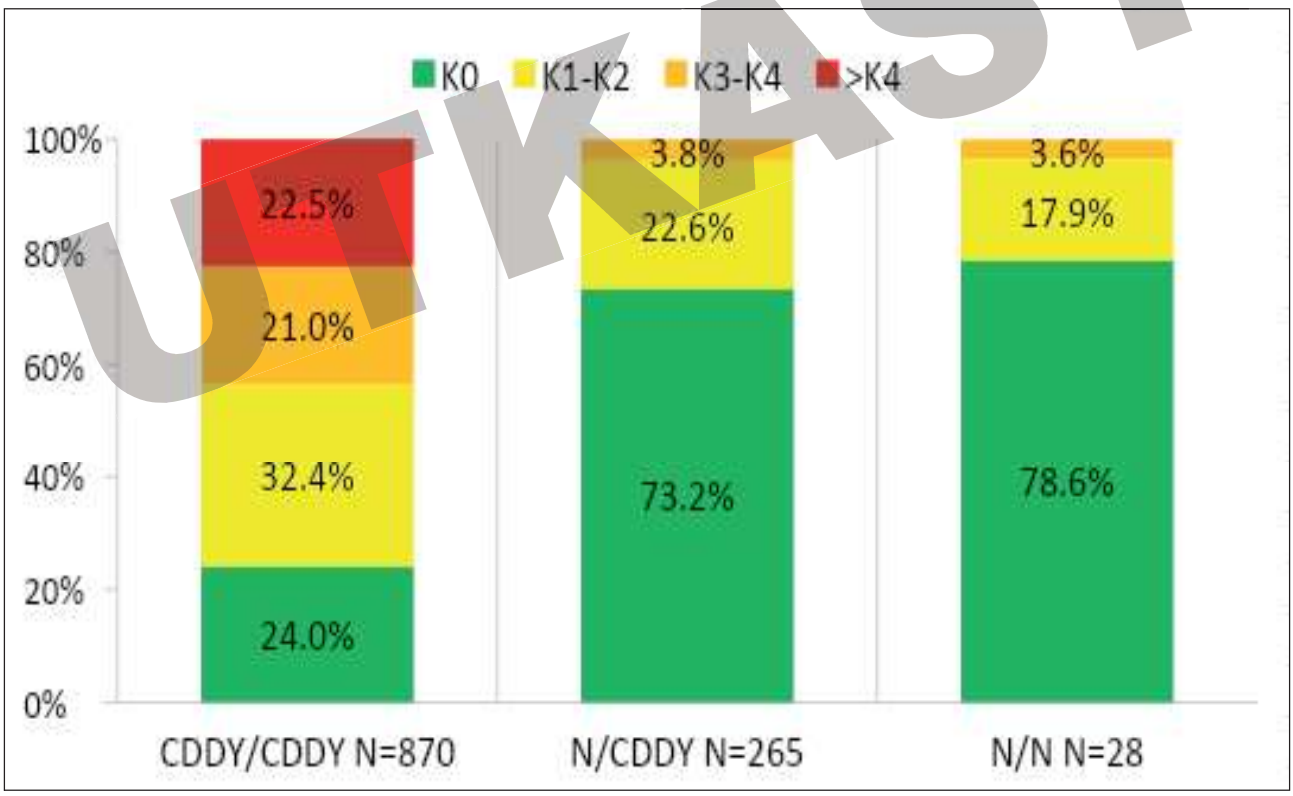

UTKAST

96% av de drygt 291 taxar som hittills både ryggröntgats och gentestats N/CDDY eller N/N har 0-2 förkalkade diskar. Gentest kan genomföras på alla åldrar så snart valparna chippats.
I Sverige kommer inte alla med genotyp N/CDDY och N/N inom varianterna KN och SN ha möjlighet att gå i avel, då de redan är så många till antalet.

Gemensam nordisk strategi oktober 2025

De nordiska taxklubbarna har i samarbete beslutat om en gemensam strategi för att på kort och lång sikt tillsammans minska diskbråcken hos tax som lyder enligt nedan:

- Minimera risken hos de hundar med genotyp CDDY/CDDY genom att ryggröntga dem och prioritera att använda de utan eller med få förkalkade diskar. Om en hund med fler förkalkade diskar har egenskaper som har ett stort värde för rasen kan den användas till en kull där dess partner har noll eller få förkalkade diskar.

- Gradvis minska frekvensen av CDDY-mutationen hos rasen genom att gentesta tilltänkta avelsdjur och prioritera att använda de som har genotyp N/CDDY och N/N.

Källa: ”Description of programmes in the Nordic countries to reduce the frequency of intervertebral disc disease (IVDD) in the dachshund population.”
https://drive.google.com/file/d/1niRNbMtKFQPoxgDM8wHK8ZW8eI_8WQiN/view

UTKAST

Sedan 2024 har Svenska Taxklubben testat knappt 800 taxar och därigenom fått kännedom om drygt 430 taxar med genotyp N/CDDY eller N/N. 215 av dessa är KN och 203 är SN, övriga varianter är mer sparsamt representerade.

Kortsiktiga mål	Långsiktiga mål	Stategi
• En minskning av frekvensen CDDY/CDDY hos tax.	• Arbeta för att antalet taxar som drabbas av diskbråck ska vara lågt. • Fortsätta följa och bistå forskningen kring taxars rygghälsa.	• Fortsatt rekommendation om efterlevnad av 3-årsregeln. • Fortsatt inrapportering av diskbråck. • Uppmana till gentestning av fler taxar. • Uppmana till ryggröntgen av fler taxar.

UTKAST

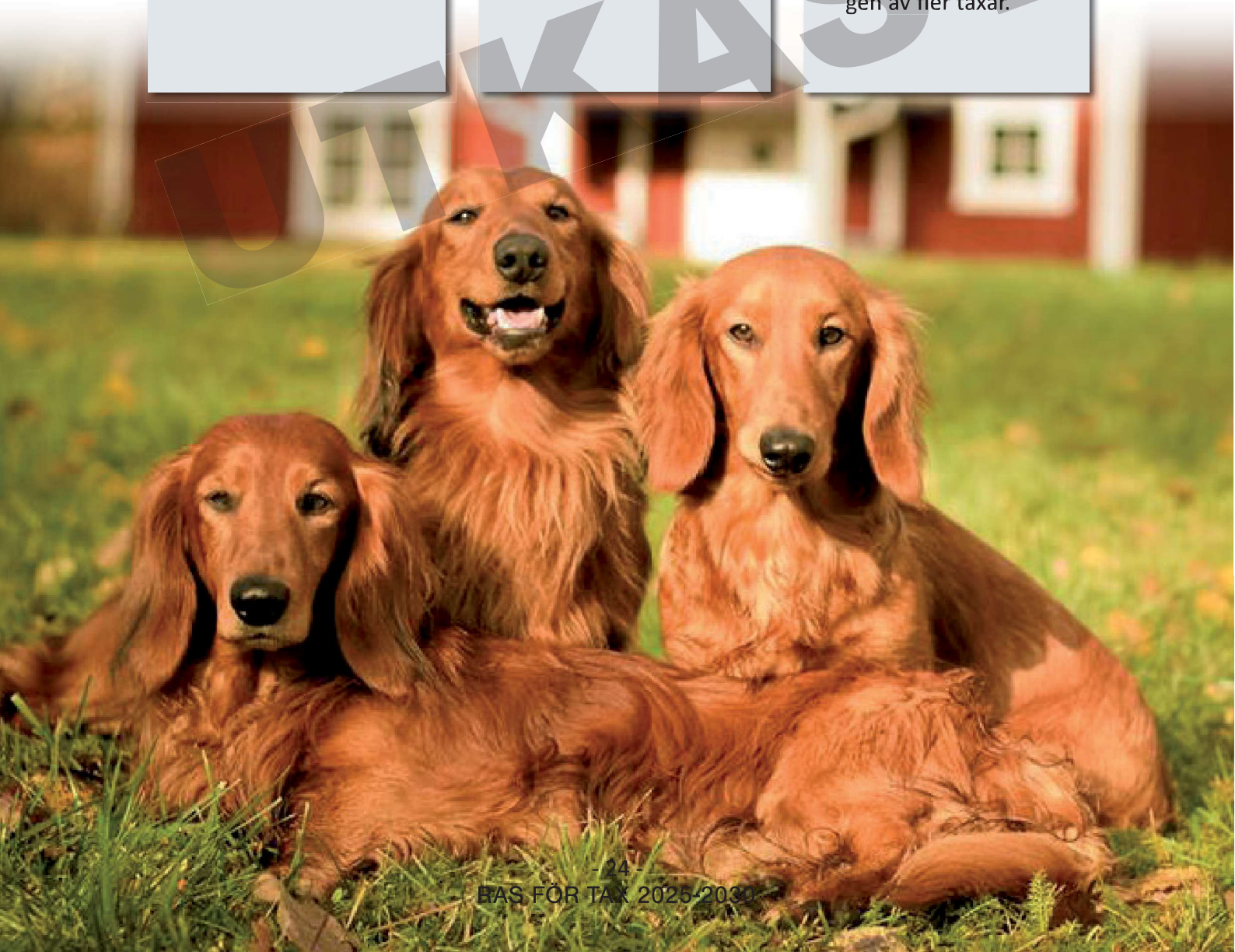

OBS! FÖR INTERNT BRUK

Övriga nordiska länders avelsregler & rekommendationer för rygg:

Norge:

Motsvarande nivå 2 program för gentest för CDDY. Krav att 50% av alla parningar för de normalstora taxarna ska ske med minst en förälder N/CDDY eller N/N. För dvärg och kanintaxar ska minst 33% av alla parningar ske med minst en förälder N/CDDY eller N/N. Max k-tal K2 för alla parningar förutom de som görs med N/N partner. OBS! utgör ett förslag under remissrunda!

Finland:

Motsvarande nivå 2 program för ryggröntgen, det vill säga att alla parningar ska ske med avelsdjur med känd status på ryggröntgen. Motsvarande nivå 1 program för gentest för CDDY.

Danmark:

Motsvarande nivå 3 program för ryggröntgen, det vill säga att alla parningar ska ske med avelsdjur med känd status på ryggröntgen med maxantal förkalkade diskar på 4 (med möjlighet till undantag). Motsvarande nivå 1 program för gentest för CDDY.

EU-parlamentets röstade ja till stärkt djurvälfärdslag 2026-04-28

Lagen ger EU-kommissionen i uppdrag att ta fram en lista över exteriöra överdrifter som ska bli förbjudna i avel från den 1 juli 2030 och en separat lista över genotyper som ska förbjudas från den 1 juli 2036.
Alla vill vi undvika att framtidens taxar drabbas av diskbråck. Men vi vill även motverka att drabbas av avelsförbud och vill därför proaktivt arbeta med att sänka andelen CDDY i rasen under kommande 10 år för att säkra en bra genetisk variation, god mentalitet och rastypiska egenskaper.

UTKAST

HÄLSA ÖGON

Tax har central registrering av ögonlysning med resultat offentliga i SKK Hunddata. Under perioden 2016-2025 har drygt 2 000 taxar ögonlysts (Källa: SKK Avelsdata via Lathunden). Närmare 85% har varit utan anmärkning. SvTK bedömer att mot bakgrund av taxens generellt goda ögonhälsa, behöver inga rasspecifika anvisningar kring diagnoser formuleras. I stället hänvisar klubben till SKKs generella rekommendationer kring hur eventuella ögondiagnoser ska hanteras avelsmässigt. Ofta gäller tumregeln att en affekterad hund ska paras med en hund som är undersökt UA (utan anmärkning) så att en negativ egenskap inte dubbleras.

Distichiasis

Den vanligaste diagnosen för tax är distichiasis, vilken har erhållits av 167 taxar under perioden. Distichiasis betyder att hunden har felställda hår i ögonlockskanterna, alltså att ett eller flera ögonhår växer på själva ögonlockskanten eller på insidan av ögonlocket, vilket irriterar ögat när hunden blinkar. Detta kan leda till bindhinnekatarr och i vissa fall kan håren ge skavsår på hornhinnan. I svårare fall kan ett kirurgiskt ingrepp behövas. Defekten uppträder familjärt. Individer med lindrig distichiasis kan användas i avel med partner ögonlyst utan anmärkning.

Katarakt

Diagnosen katarakt har ställts på 42 taxar under perioden. Katarakt eller gråstarr är en grumling i ögats lins. Katarakt kan orsakas av många yttre och inre störningar i ögat men ur avelssynpunkt är det de medfödda och misstänkt ärftliga varianterna som är av intresse. Övriga katarakter rekommenderas att paras med partner ögonlyst utan anmärkning.

PRA

Progressiv retinal atrofi, PRA, är en fortskridande ärftlig näthinnesjukdom som förekommer i många raser. PRA orsakar en progressiv tillbakabildning av cellerna (tappar och stavar) i näthinnan. Symtomen är initialt sämre mörkerseende och nattblindhet, slutstadiet är blindhet. Att uppmärksamma denna ovanliga diagnos är viktigt då det historiskt har utgjort ett större problem än det tack och lov gör idag. Ögonlysning bidrar till att hålla ett vakande öga på att diagnosen inte får någon spridning.

Övriga diagnoser

Den vanligaste övriga diagnosen är ”tiny pigment dots” vilken innebär små ofarliga pigmentfläckar. Diagnosen har erhållits av 48 taxar under perioden. Övriga mer ovanliga diagnoser är bland andra PPM, PHTVL och Retinopati.

Skillnader mellan varianter

De strävhåriga taxarna har något högre andel ögonlysta hundar utan anmärkning, därefter de korthåriga. För de långhåriga är knappt 20% med någon typ av diagnos där 10% av de normalstora har distichiasis och 4% av dvärg- och kanintaxarna har katarakt. Generellt är det viktigt att konstatera att taxens ögonstatus är god.

UTKAST

Långsiktiga mål	Kortsiktiga mål	Stategi
• Förhindra att PRA blir ett potentiellt problem och minska andra ärftliga ögondiagnoser.	• Öka andelen taxar som ögonlyses före avels-debut samt vid 7 års ålder.	• Utesluta drabbade individer från avel. • Informera uppfödarna om vikten av ögonlys-ning innan avel. • Rekommendera ögon-lysning före avelsdebut samt vid 7 års ålder.

UTKAST

HÄLSA – ANDRA DIAGNOSER

Hjärtproblem

Den vanligaste hjärtsjukdomen hos tax är Myxomatös klaffdegeneration (MMVD) som oftast debuterar när hunden är medelålders eller äldre. Forskningen tyder på att det är en ärftlig åkomma där flera gener är inblandade. I hjärtat sitter flera klaffar som ska säkerställa att blodet endast kan färdas i en riktning, men för hundar som drabbas av MMVD sker ett läckage i klaffarna och hjärtats pumpfunktion försämras. Hjärtat kompenserar för detta genom att aktivera andra mekanismer som att blodvolymen ökar och hjärtfrekvensen stiger. Detta medför att hunden kan vara symtomfri länge och att tecken på sjukdom inte ses förrän hunden närmar sig hjärtsvikt. Tecken på hjärtsvikt kan vara nedsatt ork, ökad andningsfrekvens, andnöd och hosta. Diagnos ställs hos en specialutbildad veterinär med hjälp av ultraljudsundersökning.

Tillväxtrubbningar

Pes varus

Hos hundar innebär Pes Varus att bakbenen böjs inåt från hasen (hjulbenthet) vilket beror på att de olika benen vid hasleden växer ojämnt.

Short ulna

Hundens underarm mellan tass och armbåge består av två ben som ska vara lika långa, men ibland blir det ena benet (ulna) för kort vilket skapar tillståndet Short Ulna. Vanliga symtom för både Pes Varus och Short Ulna är hälta men även inflammationer och artros. Det kan krävas operativa ingrepp för att hunden ska få ett normalt rörelsemönster. Det finns en ärftlighet hos bägge dessa tillväxtrubbningar.

UTKAST

Långsiktiga mål	Kortsiktiga mål	Strategi
• Arbeta för att taxar inte ska drabbas av hjärtproblem eller tillväxtrubbningar. • Att taxen fortsatt ska vara en generellt långlivad ras som uppvisar en god hälsa och användbarhet högt upp i ålder.	• Öka kunskapen hos taxuppfödare om rasens hälsofrågor och hur dessa kan yttra sig.	• Utesluta drabbade individer från avel. • Rapportera in drabbade individer till Taxklubben.

KLUBBSTYRELSENS UPPDRAG

- Det är viktigt att klubbens samtliga förtroendevalda, sätter sig in i och stöder det styrdokument som RAS utgör.
- Huvudstyrelsen leder arbetet och knyter till sig de medarbetare, såväl inom klubbstyrelsen som externt, som för tillfället behövs inom respektive område. Genomförda åtgärder redovisas årligen i verksamhetsberättelsen och avstämningar mot målen görs kontinuerligt.
- Kontinuerligt uppdatera och kvalitetssäkra SvTKs rasutbildning.
- Fortsätta uppmana hanhundsägare att inte använda hunden i avel efter uppnådd matadorgräns.
- Blankett för inrapportering av hälsoproblem finns som ett stöd för uppfödaren och klubben ska informera om vinsterna med att få in underlag på hundar som drabbats av sjukdom.
- Sprida kunskap om alla de områden som omfattas av RAS: jakt & funktion, mentalitet, hälsa, avelsstruktur och exteriör.
- Stödja lokalklubbarna i arbetet med att bedriva verksamhet för att uppnå målen i RAS.
- Öka kunskapen om sambandet mellan exteriör och funktion samt om rasens olika varianter.
- Punkterna ovan ska sammanställas och redovisas för klubbens medlemmar och inför nästkommande revidering av RAS ska deras effekt utvärderas – har de lett till att de kortsiktiga målen uppnåtts?

UTKAST

